

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

**ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»**

(для студентів 1 та 3 курсів денної форми навчання
та 1 курсу заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
за напрямом підготовки 6.140103 «Туризм» (6.020107 «Туризм»))

Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Історія української культури» (для студентів денної форми навчання та 1 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом підготовки 6.140103 «Туризм» (6.020107 «Туризм»)) / Харк. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: І. М. Рассоха. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 24 с.

Укладач: І. М. Рассоха

Рецензент: канд. філос. наук, доц. Г. Г. Фесенко

Наведені програма і робоча програма навчальної дисципліни, їх зміст за змістовими модулями й темами. Включено плани практичних занять, методичні рекомендації до самостійної роботи, контрольні запитання і критерії оцінювання знань студентів.

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Рекомендовано кафедрою історії та культурології, протокол засідання № 1 від 30 серпня 2012 р.

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5. Анотації дисципліни.....	7
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	9
2.2. Зміст дисципліни.....	10
2.2. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями	12
2.3. План лекційного курсу.....	13
2.4. План практичних занять.....	14
3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	16
3.1. Тематика рефератів з історії української культури.....	17
3.2. Система поточного й підсумкового контролю знань студентів.....	19
3.3. Інформаційно-методичне забезпечення.....	22

ВСТУП

«Історія української культури» - дисципліна, спрямована на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчої активності майбутніх фахівців. Вона дає уявлення про етапи розвитку української культури, забезпечує розуміння системного зв'язку всіх складових культури – мистецтва, етнографії, матеріальної культури, наукового знання, усіх форм духовних цінностей, формує світогляд. Пізнання сутності та процесу розвитку культури має бути орієнтоване на формування таких якостей людини, як різнобічна освіченість, висока свідомість, моральність, вміння знаходити порозуміння з представниками різноманітних культур. Значення курсу полягає передусім у тому, що він формує науковий світогляд студентів, загальноосвітній, фаховий і культурний рівень майбутнього спеціаліста.

Основними формами вивчення дисципліни «Історія української культури» є лекції, практичні заняття та самостійна робота. Матеріал навчальної дисципліни спрямований на формування вмінь використовувати у повсякденному житті основні терміни та поняття історії української культури, застосовувати набуті знання для визначення лінії особистої поведінки в умовах розмаїття культур.

Програма навчальної дисципліни «Історія української культури» розроблена на основі:

- ГСВО МОНУ Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра з напрямку «Туризм»;

- ГСВО МОНУ Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра з напрямку «Туризм»;

- СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра напрямку 6.020107 – «Туризм», 2007;

- СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра напрямку 6.140103 – «Туризм», 2011.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

1.1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета викладання дисципліни — формування системи знань про закономірності культурного процесу, про основні досягнення світової та вітчизняної культури, засвоєння загальнолюдських та вітчизняних культурних цінностей, збагачення духовного світу, формування моральних та естетичних потреб та здатності охороняти та зберігати культурні здобутки України.

Завдання навчальної дисципліни:

- викласти теоретичні засади культури, визначити передумови її виникнення, тенденції розвитку та основні закони функціонування;
- розглянути багатомікову історію світової та вітчизняної культури, розкрити основні етапи її розвитку;
- розкрити специфіку української культури, визначити її місце і роль у сучасному світовому культурному просторі;
- сприяти збагаченню духовного світу студентів, зростанню інтересу до самостійного творчого осмислення культурної спадщини, власній участі в культурному будівництві в Україні;
- визначити особливості та тенденції розвитку культури в ХХ столітті, дати аналіз сучасного стану молодіжної культури та контркультури.

Під час вивчення дисципліни студент повинен знати:

- на понятійному рівні — сутність, структуру і функції культури, її місце в житті людини і суспільства, провідні тенденції розвитку культури та художні стилі, властиві культурним епохам, творчість провідних діячів української та зарубіжної культури і мистецтва;
- на фундаментальному рівні — теоретичні засади предмету як окремої галузі наукових знань; основні проблеми культурологічних знань; сутність процесу розвитку культури; місце і роль української культури в розмаїтті національних культур;
- на практичному рівні — взаємозв'язок культури та людини; зміст та особливості національних культур; окремі культурні артефакти, що розкривають ознаки та особливості кожної культурно-історичної епохи, зміст основних (програмних) першоджерел.

На основі вивчення дисципліни студент повинен вміти:

- на репродуктивному рівні — розуміти та використовувати основні культурологічні поняття в повсякденному житті; змістовно і послідовно аналізувати основні культурні епохи, їх історико-культурні пам'ятки;
- на евристичному рівні — аналізувати закономірності розвитку світової культури та особливості їх прояву/віддзеркалення в українській культурі; самостійно робити висновки і узагальнення культурологічних проблем; вміти застосовувати культурологічні знання для визначення особистої орієнтації в культурному просторі.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
Історія України	Туристське краєзнавство

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Культура давньої і середньовічної України

Навчальні елементи

Тема 1. Історія української культури як навчальна дисципліна

Тема 2. Культурогенез. Особливості первісних форм культури

Тема 3. Культура Стародавнього Сходу

Тема 4. Античність як тип культури. Виникнення християнства

Тема 5. Середньовічна культура

Тема 6. Культура Київської Русі як феномен східнохристиянської культури

ЗМ 1.2 Нова і новітня історія культури України

Тема 7. Культура доби Відродження й Просвітництва. Українське барокко

Тема 8. Західноєвропейська і українська культура XIX — поч. XX ст.

Тема 9. Провідні тенденції розвитку сучасної світової і української культури. Модерн і постмодерн

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
1	2	3
Вміння:		
Висловлювати та обґрунтовувати свою позицію з питань ціннісного ставлення до історичного минулого та сучасності	соціально-виробнича, соціально-побутова	організаційна, управлінська, виконавська
Використовуючи ознаки синхронічних та соціально-діахронічних зв'язків в природному та соціально-культурному просторах, класифікувати результати спостережень за діяльністю, з урахуванням правил поведінки проводити нормування, аналіз та систематизацію результатів спостереження за діяльністю	соціально-виробнича, соціально-побутова	організаційна, управлінська, виконавська

1	2	3
Вільно володіти українською мовою. Вміти висловлювати та обґрунтовувати свою думку за тематикою курсу, готувати повідомлення, володіти технікою ведення дискусії при захисті рефератів.	соціально-побутова	організаційно-комунікаційна
Знання:		
Феномен культури, її роль в людській життєдіяльності, уявлення про способи надбання, зберігання та передачі соціального досвіду, базисних культурних цінностей.	соціально-виробнича, соціально-побутова	організаційна, управлінська, виконавська
Форми і типи культур, основні культурно-історичні центри та регіони світу, закономірності їх функціонування та розвитку, місце культури України у системі світової культури і цивілізації.	соціально-виробнича, соціально-побутова	організаційна, управлінська, виконавська

Освітньо-кваліфікаційні вимоги визначені відповідно до галузей стандартів ОКХ та засобів діагностики (ЗД): виробничі функції, типові задачі діяльності та вміння (за рівнями сформованості), якими повинні оволодіти студенти внаслідок вивчення даної дисципліни.

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Попович М. Нарис історії культури України. – 2-е вид., випр. – К.: АртЕк, 2001. – 728 с.
2. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 130 с.
3. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 656 с.
4. Історія світової і української культури: Підручник для вищ. закл. освіти / В.А.Греченко, І.В.Чорний, В.А.Кушнерук, В.А.Режко. – К.: Літера ЛТД, 2005. – 464 с.
5. Кордон М. В. Українська і зарубіжна культура: Курс лекцій. – К.: ЦУЛ, 2003. – 508 с.
6. Шейко В.М. Історія української культури. – Харків: ХДАК, 2001.
7. Культурологія. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М.Заковича. – К., 2004.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

Історія української культури

Мета вивчення: формування системи знань про закономірності культурного процесу, культуру як специфічний та унікальний феномен людства.

Розгляд історії української культури в розвитку, в єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій у ній. Набуття уяви про особливості культурних епох в Україні та стилів, про культурологічний аналіз процесів та явищ.

Предмет дисципліни: українська культура як цілісне суспільне явище та закономірності її розвитку.

Змістовні модулі: Культура давньої і середньовічної України. Нова і новітня історія культури України

История украинской культуры

Цель изучения: формирование системы знаний о закономерностях культурного процесса, культуре как специфичном и уникальном феномене человечества. Рассмотрение истории украинской культуры в развитии, в единстве и противоречии разнообразных процессов и тенденций в ней. Приобретение представления об особенностях культурных эпох в Украине и стилей о культурологическом анализе процессов и явлений.

Предмет дисциплины: украинская культура как целостное общественное явление и закономерности ее развития.

Содержательные модули: Культура древней и средневековой Украины. Новая и новейшая история культуры Украины.

The history of Ukrainian culture

Goal study: formation systems knowledge of patterns of cultural process, and culture as a specific and unique phenomenon humanity. Consideration of the history of Ukrainian culture in the development, unity and contrast a variety of processes and trends in it. Acquisition of ideas about the characteristics of cultural epochs in Ukraine styles of the cultural analysis of processes and phenomena.

The subject of subjects: Ukrainian culture as a holistic public phenomenon and regularities of its development.

Substantive modules: Ancient and Medieval Culture in Ukraine. The New and the Recent history of Ukrainian culture.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за курсами та видами навчальної роботи

Таблиця 1 – Розподіл обсягу навчальної роботи студентів 1 курсу денної форми навчання

Призначення: підготовка спеціалістів, магістрів	Напрямок підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3 Модулів – 1 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 108 год.	Напрямок: 6.140103 «Туризм» Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Статус дисципліни - нормативна Рік підготовки: 1-й Семестр: 2-й Лекції – 34 год. Практичні заняття – 17 год. Самостійна робота – 57 год. (РГР) Вид підсумкового контролю: екзамен – 2 год.

Таблиця 2 – Розподіл обсягу навчальної роботи студентів 3 курсу денної форми навчання

Призначення: підготовка спеціалістів, магістрів	Напрямок підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2 Модулів – 1 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 72 год.	Напрямок: 6.020107 «Туризм» Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Статус дисципліни - нормативна Рік підготовки: 3-й Семестр: 5-й Лекції – 18 год. Самостійна робота – 54 год. (РГР) Вид підсумкового контролю: екзамен – 2 год.

Таблиця 3 – Розподіл обсягу навчальної роботи студентів 1 курсу заочної форми навчання

Призначення: підготовка спеціалістів, магістрів	Напрямок підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3 Модулів – 1 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 108 год.	Напрямок: 6.140103 «Туризм» Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Статус дисципліни - нормативна Рік підготовки: 1-й Семестр: 2-й Лекції – 6 год. Практичні заняття – 4 год. Самостійна робота – 98 год. (РГР) Вид підсумкового контролю: екзамен – 2 год.

Основним видом навчальних (аудиторних) занять, у процесі яких студенти отримують необхідні знання, є лекційні і семінарські (практичні) заняття. Важливе місце у навчальному процесі посідає самостійна робота

студентів, що спрямовує на формування практичних навичок роботи студентів зі спеціальною літературою, критичного осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичного й практичного кола проблем дисципліни.

Усі види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

2.2. Зміст дисципліни

Модуль 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ЗМ1.1. Культура давньої і середньовічної України.

Тема 1. Історія української культури як навчальна дисципліна

Сутність культури та основні культурологічні парадигми. Сучасні культурологічні теорії. Соціокультурні форми та їх властивості. Типологія культури. Культура і цивілізація в соціальному просторі. Становлення культури як продукту людської спільноти. Складові культури. Мистецтво як квінтесенція художньої культури. Види мистецтва. Предмет культурології та зміст навчального курсу.

Тема 2. Культурогенез. Особливості первісних форм культури

Основні етапи культурогенезу і зародження культури в первісному суспільстві. «Неолітична революція» та її культурні наслідки. Характерні риси ранніх форм культури. Становлення елементів духовної організації первісного суспільства. Зародження мистецтва та його роль в житті первісної людини. Найдавніші форми мистецтва.

Тема 3. Культура Стародавнього Сходу

Східна деспотія та «азійський спосіб виробництва» як соціальна основа стародавніх культур. Давньосхідна модель світу. Розвиток культури Давнього Межиріччя. Генеза культури Стародавнього Єгипту та її надбання. Образотворчий канон у мистецтві Єгипту (сюжетний, пропоційний, кольоровий). Самобутність розвитку давньоіндійської та китайської культур. Гармонія людяності і державності у китайській культурі. Культурна спадщина буддизму. Іудаїзм як основа культури Давньої Палестини. Культурний зміст Старого Заповіту. Дослов'янська культурна традиція в Україні. Культура східних слов'ян.

Тема 4. Античність як тип культури. Виникнення християнства

Культура Стародавньої Греції як джерело європейської культури. Культурні досягнення та цінності Античної Греції. Храмова архітектура та скульптура Греції. Стародавній Рим: специфіка та оригінальність римської культури.

Прагматизм і утилітаризм римської культури. Своєрідність римського скульптурного портрету. Духовна криза римської культури та виникнення християнства. Культурні основи християнської віри. Рішення Вселенських Соборів та їх роль в становленні християнської догматики. Архетипи античної культури у світовій та вітчизняній культурах.

Тема 5. Середньовічна культура

Поняття «середньовічна культура» та фактори її становлення. Своєрідність європейської християнської культури. Християнські основи західноєвропейської культури середньовіччя. Середньовічна міська та народна селянська культури, основні їх форми. Рицарська культура, її жанрові різновиди. Художні стилі в європейській середньовічній культурі. Авторитарність та анонімність художньої творчості як визначальні риси культури середньовіччя. Роль карнавалу в європейській культурі середньовіччя.

Захід і Схід у світовій культурній традиції. Іслам як система духовно-ціннісних орієнтирів арабо-мусульманської культури. Морально-правові аспекти ісламської культури. Особливості художньої культури арабо-мусульманського світу. Іудаїзм і християнство в культурі ісламу. Головні святині ісламського культурного світу.

Тема 6. Культура Київської Русі як феномен східнохристиянської культури

Українська культура як феномен східнохристиянського світу. Християнсько-язичницький синкретизм як світоглядна основа українського середньовіччя. Вплив Візантії на поширення християнської культури. Етнокультурні риси українського середньовіччя. Обряди та звичаї українського народу. Художні традиції в українській архітектурі та образотворчому мистецтві. Пам'ятки вітчизняного літописання та літератури.

ЗМ 1.2. Нова і новітня історія культури України (1 / 36 год.)

Тема 7. Культура доби Відродження й Просвітництва. Українське барокко

Формування та світоглядні засади Ренесансної культури. Визначальні риси італійського Відродження, його етапи та основні стилі. Особливості Північного Відродження. «Золоте століття» іспанського живопису: теми, герої, жанри. Поява пейзажу як самостійного жанру в Німеччині. Художні стилі в Європейській культурі XIV — XVII століть та їх смислова перспектива. Культурно-національне відродження в Україні (кінець XV — початок XVII ст.). Реформація в історії європейської культури; цінності протестантської культури. Просвітницька новоєвропейська модель культури XVII — XVIII ст. Наука і освіта як духовні чинники розвитку суспільства. Витоки, основні засади і тенденції Просвітництва в Європі та в Україні. Стильові й жанрові особливості

мистецтва XVIII ст. Тенденції розвитку української культури XVII — XVIII ст. Українське козацьке барокко.

Тема 8. Західноєвропейська і українська культура XIX — поч. XX ст.

Індустріальна цивілізація і культура. Становлення індивідуалістичної культури індустріального суспільства. Художня культура XIX ст. як віддзеркалення світоглядного розмаїття. Нові мистецькі критерії: від романтизму до декаданса. Духовні пошуки в українській культурі XIX ст. та їх вплив на розвиток мистецтва. Ідея «народності» як чинник українського національно-культурного Відродження XIX ст. Романтизм як світосприйняття та напрямок в мистецтві. Розвиток реалізму в західноєвропейському та українському мистецтві.

Тема 9. Провідні тенденції розвитку сучасної світової і української культури. Модерн і постмодерн

Наростання кризових явищ в культурі глобалізованого світу. Зростання соціально-прагматичного вектору розвитку європейської культури XIX — XX ст. Дегуманізація культури та її прояви в мистецтві XX ст. Художній світ техногенної цивілізації. Естетика модернізму. Постмодерністська модель світу в українській та світовій інтерпретаціях. Постмодернізм як плюралізм стильових напрямків в мистецтві. Характерні риси постмодерну та їх прояви в культурі. Експансія американської «маскультури». Проблема культурного відчуження: поляризація відношень «елітарна культура — народна культура». Особливості розвитку української культури XX ст. Здобутки української культури у радянський період. Соцреалізм — тип тоталітарної культури. Нове національно-культурне відродження у добу становлення незалежності України. Шляхи та форми впливу ззовні інших культур.

2.3. Розподіл часу за модулями та форми навчальної роботи студента

Таблиця 4 – Розподіл часу за модулями і змістовими модулями для студентів I курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.140103 «Туризм»

Модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., Практ.	Лаб.	СРС
Модуль 1	2 / 72	17	17		38
ЗМ. 1.1. Культура давньої і середньовічної України	1 / 36	10	8		18
ЗМ 1.2 Нова і новітня історія культури України	1 / 36	7	9		20

Таблиця 5 – Розподіл часу за модулями і змістовими модулями для студентів 3 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.020107 «Туризм»

Модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., Практ.	Лаб.	СРС
Модуль 1	2 / 72	18			54
ЗМ. 1.1. Культура давньої і середньовічної України	1 / 36	10			26
ЗМ 1.2 Нова і новітня історія культури України	1 / 36	8			28

Таблиця 6 – Розподіл часу за модулями і змістовими модулями для студентів 1 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.140103 «Туризм»

Модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., Практ.	Лаб.	СРС
Модуль 1	2 / 72	4	4		64
ЗМ. 1.1. Культура давньої і середньовічної України	1 / 36	2	2		32
ЗМ 1.2 Нова і новітня історія культури України	1 / 36	2	2		32

2.4. План лекційного курсу

Лекції, як один із основних видів навчальних занять, орієнтовані на систематизоване викладення теоретико-методичних положень навчальної дисципліни. Лекційний курс покликаний формувати у студентів основи знань з відповідної наукової галузі, а також визначити напрямок, основний зміст і характер усіх інших видів навчальних занять та самостійної роботи студентів.

Таблиця 7 – План лекційного курсу з навчальної дисципліни «Історія української культури»

№	Зміст	Кількість годин, 1 курс	Кількість годин, 3 курс	Кількість годин, 1 курс заочники
1	2	3	4	5
	ЗМ 1.1. Культура давньої і середньовічної України	18	10	2
1.	Лекція 1. Історія української культури як навчальна дисципліна	4	2	1
2.	Лекція 2. Культурогенез. Особливості первісних форм культури.	4	1	
3.	Лекція 3. Культура Стародавнього Сходу.	2	1	
4.	Лекція 4. Античність як тип культури. Виникнення християнства.	2	1	
5.	Лекція 5. Середньовічна культура.	2	1	
6.	Лекція 6. Культура Київської Русі як феномен східнохристиянської культури.	4	2	1

1	2	3	4	5
	ЗМ 1.2 Нова і новітня історія культури України	16	8	2
5.	Лекція 7. Культура доби Відродження й Просвітництва. Українське барокко	4	2	1
6.	Лекція 8. Західноєвропейська і українська культура XIX — поч. XX ст.	6	3	1
7.	Лекція 9. Провідні тенденції розвитку сучасної світової і української культури. Модерн і постмодерн.	6	3	
	Всього	34	18	4

2.5. План практичних (семінарських) занять для студентів 1 курсу

Практичні заняття є формою контролю за самостійною роботою студентів. Водночас вони дають змогу розкрити індивідуальність особистості через підготовку доповідей, розгорнутих бесід, дискусій, круглих столів, рецензування та обговорення рефератів, колоквиумів. Такі активні форми навчання допомагають студенту поглибити й творчо осмислити одержані знання. Оцінки, отримані на практичних заняттях, враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Тема 1. Поняття культури. Еволюція поглядів на культуру в європейській культурологічній думці - 2 год.

План:

1. Поняття культури.
2. Еволюція поглядів на культуру в європейській культурологічній думці.
3. Сучасне розуміння категорії „культура”, її сутність, структура та функції.
4. Культура світова та національна.

Тема 2. Витоки української культури - 2 год.

План:

1. Проблема походження української культури.
2. Стародавні археологічні культури на українських землях. Трипільська культура.
3. Міфологія української землі. Язичництво.

Тема 3. Культура Київської Русі та королівства Русь - 2 год.

План:

1. Київська Русь — якісно новий етап у розвитку слов'янської культури.
2. Християнізація — рушій нового культурного процесу.
3. Виникнення слов'янської письменності. Школа, освіта в Київській Русі.
4. Розвиток давньоруського мистецтва.

Тема 4. Культура України героїчної доби (XIV–XVIII ст.) - 4 год.

План:

1. Суспільно - політичні та історичні обставини розвитку української культури.
2. Освіта і наука в українській духовності: братські школи , Києво-Могилянська академія; розвиток освіти на Слобожанщині, Харківський колегіум.
3. Виникнення і розвиток книгодрукування в Україні.
4. Формування українського театрального мистецтва.
5. Кобзарство як культурний феномен. Розвиток музичного мистецтва (Д. Бортнянський, М. Березовський, А. Ведель).
6. Джерела й основні риси українського бароко.
7. Меценатство в Україні (К.Острозький, Г.Гулевичівна, П.Могила, І.Мазепа).
8. Видатні діячі української культури: Ф.Прокопович, Г.С.Сковорода.

Тема 5. Українські культурні традиції. - 2 год.

План:

1. Побут і повсякденне життя українського народу.
2. Українські духовні традиції.
3. Календарні свята та обряди українців.
4. Фольклор у становленні і розвитку української професійної культури.

Тема 6. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.) - 3 год.

План:

1. Початок українського національного відродження.
2. Репресії царизму проти української культури.
3. Національно-культурний рух у Галичині
4. Розвиток українського мистецтва у XIX – на початку XX ст.

Тема 7. Основні етапи розвитку української культури у XX ст. - 3 год.

1. Культура і духовне життя України в 1917–1920 рр.
2. Українська культура в перші десятиліття радянської влади: піднесення 20-х років і „Розстріляне відродження”.
3. Розвиток культури в УРСР в 40–80-х роках XX ст. Дисидентський рух.
4. Культурні надбання української діаспори.
5. Тенденції сучасного національно-культурного відродження

Примітка: Тема 4 «Культура України героїчної доби (XIV–XVIII ст.)» в обсязі 2 години та тема 6 «Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)» в обсязі 2 години виносяться на практичні заняття серед студентів заочної форми навчання.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Для оволодіння матеріалом дисципліни «Історія української культури» потрібно значну увагу приділяти самостійній роботі. Самостійна робота студента є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять. Основні види самостійної роботи: вивчення додаткової літератури; підготовка до практичних (семінарських) занять; підготовка до підсумкового контролю. До самостійної роботи студентів належить і виконання тестових завдань, зокрема, студентами заочної форми навчання.

У цілому самостійна робота з навчальної дисципліни «Історія української культури» спрямовується на закріплення набутих знань, основних понять, термінів, хронологію подій. Самостійна робота в бібліотеках, та Інтернеті дає можливість знайомства з монографіями, документами, альтернативними точками зору різних авторів на конкретні проблеми. Крім того, вона виховує у студентів самодисципліну, почуття відповідальності, вміння орієнтуватися в розмаїтті думок і підходів, творчо осмислювати одержані знання.

Самостійна робота студента є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять. Основні види самостійної роботи: вивчення додаткової літератури; підготовка індивідуальної творчої роботи; підготовка до проміжного модульного й підсумкового контролю.

Питання для самостійного вивчення курсу

1. Культура світова та національна.
2. Культура та сучасна цивілізація.
3. Регіональна типологія світової культури. Особливості української культури.
4. Кіммерійці та скіфи на українських теренах.
5. Культура антиків.
6. Походження етноніма «Русь».
7. Культура дохристиянської Русі.
8. Міфологія української землі. Язичництво.
9. Архітектура часів Київської Русі.
10. Традиції образотворчості. Ювелірне мистецтво. Музична культура в Київській Русі.
11. Культурне життя в період розпаду Київської Русі та монголо - татарської навали.
12. Культура Галицько-Волинської Русі.
13. Розвиток освіти на Слобожанщині. Харківський колегіум.
14. Літературна творчість, її особливості. Полемічна література.
15. Джерела та основні риси українського бароко. Барокова архітектура.
16. Розвиток музичного мистецтва: Д.Бортнянський, М.Березовський, А.Ведель.

17. Меценатство в Україні (К.Острозький, Г. Гулевичівна, П.Могила, І.Мазепа).

18. Видатні діячі української культури: Ф.Прокопович, Г.Сковорода.

19. Культурні традиції Запорізької Січі.

20. Освіченість, канцелярія і школа у запорізьких козаків.

21. Одяг запорізьких козаків.

22. Торгівля, промисли та ремесла запорожців.

23. Побут і повсякденне життя українського народу.

24. Українське традиційне житло, види господарської діяльності, промисли та ремесла.

25. Повсякденна, святкова та обрядова їжа українського народу.

26. Різновиди традиційного одягу і символіка народного костюма.

27. Сімейні звичаї та обряди. Історичні джерела про українську сім'ю.

28. Свята та обряди календарного циклу.

29. Народні знання: медицина, математика, астрономія, метеорологія.

30. Фольклор у становленні і розвитку української професійної культури.

31. Мовний код культури.

32. Початок українського національного відродження.

33. Розвиток університетської освіти в Україні.

34. Репресії царизму проти української культури.

35. Національно-культурний рух у Галичині.

36. Розвиток українського мистецтва у ХІХ- на початку ХХ ст.

37. Значення творчості Т.Г. Шевченка для розвитку української культури.

38. Українська національна ідея у творчості М.П. Драгоманова.

39. Культура і духовне життя України в 1917-1920 рр.

40. Політика українізації і її вплив на розвиток культури (1920-ті рр.) .

3.1. Тематика рефератів з історії української культури

1. Ментальність як феномен культури.

2. Проблема походження української культури.

3. Скіфська культура.

4. Українська демонологія.

5. Трипільська культура.

6. Етнос як носій культури.

7. Стародавні слов'янські культури на території України.

8. Іконопис: історія та сучасність.

9. Давньоукраїнські літературні пам'ятки – культурні цінності пращурів.

10. „Повчання дітям” Володимира Мономаха – книга культурного буття.

11. "Слово о полку Ігоревім" – шедевр давньоруської художньої літератури.

12. Культурні контакти Київської Русі .

13. Найдавніші пам'ятки писемності Київської Русі.

14. Слов'янська міфологія як феномен культури.

15. Язичництво як світоглядна та культурна система.

16. Кам'яне зодчество Київської Русі.
17. Монументальний живопис Київської Русі.
18. Соціальні світи Київської Русі.
19. Запорізька Січ: побут, звичаї, традиції, культура.
20. Братські школи як осередки знань і національного духу.
21. Києво-Могилянська академія як науково-культурний центр.
22. Петро Могила – видатний культурний діяч і меценат.
23. Розвиток освіти на Слобожанщині. Харківський колегіум.
24. Видатні вихованці Харківського колегіуму.
25. Давньоукраїнські студенти і професори.
26. "Пересопницьке Євангеліє" як пам'ятка староукраїнської культури.
27. Культурний діяч Костянтин Острозький.
28. Полемічна література. Д. Вишенський.
29. Книгодрукування в Україні. І. Федоров.
30. Звичаї українського народу.
31. Розвиток мистецтва гравюри і графіки в Україні. Л. Тарасевич.
32. Ренесансні архітектурні ансамблі в Україні.
33. Джерела й особливості українського бароко.
34. Міська культура як чинник свободи.
35. Пісні та думи України. Кобзарство як культурний феномен.
36. Музична культура в Україні XVIII ст. (М.Березовський, А.Ведель, Д.Бортнянський).
37. Український філософ Г.С.Сковорода.
38. Видатні меценати України XVI- XVIII ст.
39. І. Мазепа як меценат і культурний діяч.
40. Т.Г. Шевченко – поет і художник.
41. Меценатство в Україні у XIX- на початку XX ст.
42. Українське національно-культурне відродження (XIX ст.).
43. Руська трійця і її роль у національно-культурному піднесенні Галичини.
44. М.П. Драгоманов.
45. Видатні художники Харківщини (І.Репін, С.Васильківський та ін.).
46. Походження і розвиток українського театру.
47. Архітектурні пам'ятки Києва.
48. Архітектурні пам'ятки Харкова.
49. Розвиток української науки у XIX ст.
50. Модерн в українській культурі.
51. Харків як освітній і науковий центр України.
52. Культурне значення національних ідей.
53. Українська культура у 1920 -1930-ті роки.
54. Розвиток української літератури у 1920-ті рр. Літературні течії і організації.
55. Лесь Курбас і театр «Березіль».
56. Особливості національно-культурного розвитку України в умовах тоталітаризму.

57. Поетична хвиля українського кінематографа (С. Параджанов, І. Миколайчук та ін.).

58. Сатира і гумор як надбання української культури.

59. Видатні діячі культури українського походження.

60. Знамениті харків'яни.

3.2. Система поточного й підсумкового контролю знань студентів

В організації навчального процесу застосовується поточний і підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюють під час проведення практичних занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з певних розділів (тем) навчальної програми і виконання конкретних завдань. Поточний контроль (тестування) проводиться та оцінюється за питаннями, які винесені на самостійну роботу й практичні заняття.

Підсумковий контроль виконують з метою оцінювання результатів навчання студентів. Загальна оцінка кожного змістового модулю складається з поточних оцінок і з оцінки виконання модульної контрольної роботи.

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється із використанням наступних форм:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі практичних (семінарських) занять.
3. Оцінювання засвоєння питань для самостійного вивчення.
4. Проведення модульного контролю.
5. Проведення підсумкового заліку.

Таблиця 8 – Засоби контролю та структура залікового кредиту

	Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
ЗМ 1	Тести поточного контролю знань.	30
ЗМ 2	Тести поточного контролю знань.	30
	Підсумковий контроль - екзамен	40
	Всього	100%

Контроль систематичного виконання практичних (семінарських) занять і самостійної роботи

Оцінювання проводять за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії і методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованою літературою з питань, що розглядаються;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих

ситуацій, вирішенні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладання матеріалу в індивідуальній творчій роботі і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації і робити висновки.

Контроль за виконанням поставлених задач при проведенні практичних занять здійснюється протягом усього семестру. За успішне та систематичне виконання поставлених завдань протягом двох змістових модулів студент отримує оцінку «відмінно» або по 20 % за поточний контроль, якщо студент виконує поставлені завдання.

Робота студента в аудиторії оцінюється за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність і послідовність викладання матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми;
- 4) використання й аналіз додаткових літературних джерел;

Проведення поточного контролю

Поточний контроль (тестування) здійснюється та оцінюється за питаннями, які винесено на самостійну роботу і практичні завдання. Поточний контроль проводять у письмовій формі після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал і виконані практичні (семінарські), самостійні завдання в межах кожної теми змістового модуля. За кожним змістовим модулем проводиться поточне тестування і кожному студенту виставляється відповідна оцінка за отриманою кількістю балів.

Проведення підсумкового письмового заліку з Модулю.

Умовою допуску до заліку є:

- сума накопичених балів за трьома змістовими модулями, яка повинна бути не менша, ніж 51 % (за внутрішнім вузівським рейтингом або системою ESTC) або наявність позитивних оцінок з проміжного модульного контролю (за національною системою);

- обов'язкова наявність повного конспекту лекцій з культурології, написаного студентом особисто.

Залік проводять за одним з нижченаведених варіантів:

1 варіант – Залік за результатами поточного контролю;

2 варіант – Залік за результатами підсумкового тестування.

Підсумкову оцінку з дисципліни виставляють в національній системі оцінювання результатів навчання і в системі ECTS згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів Академії в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 5).

Таблиця 9 – Критерії оцінювання

За шкалою ECTS	За шкалою ВНЗ	За раціональною шкалою	Коментар
1	2	3	4
A	90-100 %	відмінно	Студент виявив всебічні, систематичні й глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому і ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності. Студент дав понад 90% правильних відповідей з <i>тестових завдань</i> .
B	80-90 %	дуже добре	Студент виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності. Студент дав понад 76-83% правильних відповідей з <i>тестових завдань</i> .
C	70-80 %	добре	Студент виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але допустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності. Студент дав понад 83-90% правильних відповідей з <i>тестових завдань</i> .
D	60-70 %	задовільно	Студент виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; допустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципів з яких може усунути самостійно. Студент дав понад 60-67% правильних відповідей з <i>тестових завдань</i> .
E	50-60 %	достатньо	Студент виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою,

1	2	3	4
			рекомендованою програмою; допустив помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача. Студент надав понад 68-75% правильних відповідей з <i>тестових завдань</i>
FX	25-50 %	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу з дисципліни; допускає принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал і підготуватися до перездачі дисципліни. Студент дав менше 60% правильних відповідей з <i>тестових завдань</i> .
F	0-25 %	незадовільно з обов'язковим вивченням дисципліни	Студент не має знань зі значної частини навчального матеріалу; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал і потребує повторного вивчення навчальної дисципліни. Студент дав менше 55% правильних відповідей з <i>тестових завдань</i> .

3.3. Інформаційно-методичне забезпечення

Таблиця 10 – Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1	2
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Попович М. Нарис історії культури України. – 2-е вид., випр. – К.: АртЕк, 2001. – 728 с.	1, 2
2. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 130 с.	1, 2
3. Радугин Л. В. Культурологія. – М., 2002, 2001, 1999, 1998.	1
4. Гуревич П. С. Культурологія. – М., 2003, 1999.	1
5. Культурологія. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М. Заковича. – К., 2004.	1, 2
6. Історія світової та української культури: Підручник для вищ. закл. освіти / В.А.Греченко, І.В.Чорний, В.А.Кушнерук, В.А.Режко. – К.: Літера ЛТД, 2005. – 464 с.	1, 2
7. Огієнко Іван. Українська культура. – К., 1991.	1, 2
8. Кордон М. В. Українська і зарубіжна культура: Курс лекцій. – К.: ЦУЛ, 2003. – 508 с.	1, 2
9. Чорненький Я.Я. Культурологія. Теорія. Практика. Самостійна робота. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 392 с.	1, 2
10. Культурологія: Уч. посібник / Автори – составители Власенко О.И., Зайончковский Ю.В. – Харьков: Парус, 2006. – 512 с.	1, 2

1	2
11. Кушнар'ов Є. П. 100 кроків Харківською землею. Харків: Фоліо, 2004. - 351 с.	
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
Мифы народов мира. Энциклопедия. В 2-х томах. -М., 1989.	1, 2
Цифровий репозиторій ХНАМГ // www.ksame.ua	1, 2
Вікіпедія : Вільна енциклопедія >> http://uk.wikipedia.org	1, 2
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Культурологія: Програма та методичні вказівки до самостійної роботи (для студентів 2 курсу денної форми навчання спеціальності 6.050100 „Економіка підприємства”) / Укл.: Меляков А.В., Фесенко Г.Г., Лисенко М.С.– ХНАМГ, 2005. – 19 с.	1
2. Методичні рекомендації для організації самостійної роботи з гуманітарних дисциплін / Упоряд. А.С. Зорик. - Х.: ІОЦ ХДАМГ, 2003. – 36 с.	1, 2
3. Тест-зошит з історії української культури (для студентів денної і заочної форми навчання усіх спеціальностей Академії) / Укл.: В. В. Жигло, М. С. Лисенко. – Х.: ХНАМГ, 2011.	
4. Історія української культури. Методичні рекомендації до самостійної роботи та практичних занять (для студентів 1 курсу денної і заочної форм навчання за напрямками підготовки 6.070101 – «транспортні технології», 6.080101 – «Геодезія, картографія та землеустрій», 6.140101 – «готельно-ресторанна справа») – Харків, ХНАМГ, 2011.	1, 2

Навчальне видання

Програма і робоча програма навчальної дисципліни
«Історія української культури»
(для студентів 1 і 3 курсів денної форми навчання
та 1 курсу заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
за напрямом підготовки 6.140103 «Туризм» (6.020107 «Туризм»))

Укладач: **РАССОХА** Ігор Миколайович

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 132 Р

Підп. до друку 29.04.2013 р.
Друк на ризографі
Тираж 3 пр.

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 1,1
Зам. № 9325

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rektorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.